

LSA Buurtenergie Hoe iedereen mee kan doen met verduurzamen

De belangrijkste ervaringen en meerwaarde van bewonerscollectieven die zich inzetten voor een inclusieve en rechtvaardige energietransitie door te werken aan het gezamenlijk verduurzamen van hun woningen. In 2023 ondersteunde LSA bewoners 48 van deze bewonerscollectieven.

Inleiding

Iedereen in Nederland krijgt te maken met de energietransitie. Of je nu aanpassingen aan je eigen woning doet, via je verhuurder meebetaalt of juist lang blijft zitten met een slecht geïsoleerde woning, LSA vindt dat iedereen mee moet kunnen doen.

Er is veel lokale kracht; bewoners die in hun eigen buurt aan de slag willen om gezamenlijk hun woningen te verduurzamen. Met het programma Buurtenergie verbindt LSA bewoners bestaande bewonerscollectieven met lokale procesbegeleiders.

Met dit programma geven we niet alleen procesondersteuning in buurten en wijken, maar bouwen we ook een community. Een groeiende community van actieve bewoners die zich inzet voor een inclusieve en rechtvaardige energietransitie, waarin energie besparen voor iedereen toegankelijk moet zijn en bewonerscollectieven een belangrijke rol vervullen in de oplossingen.

Deze publicatie is een verzameling van resultaten en signalen uit deze community. In 2023 waren dit 48 bewonerscollectieven, 26 procesbegeleiders en honderden momenten van kennisdeling. We zijn tot 6 inzichten gekomen die we in de volgende pagina's graag met jullie willen delen. We voeren dit project uit als onderdeel van de participatiecoalitie.

De 6 inzichten

1) Collectieve verduurzaming en sociale samenhang zijn onlosmakelijk verbonden.

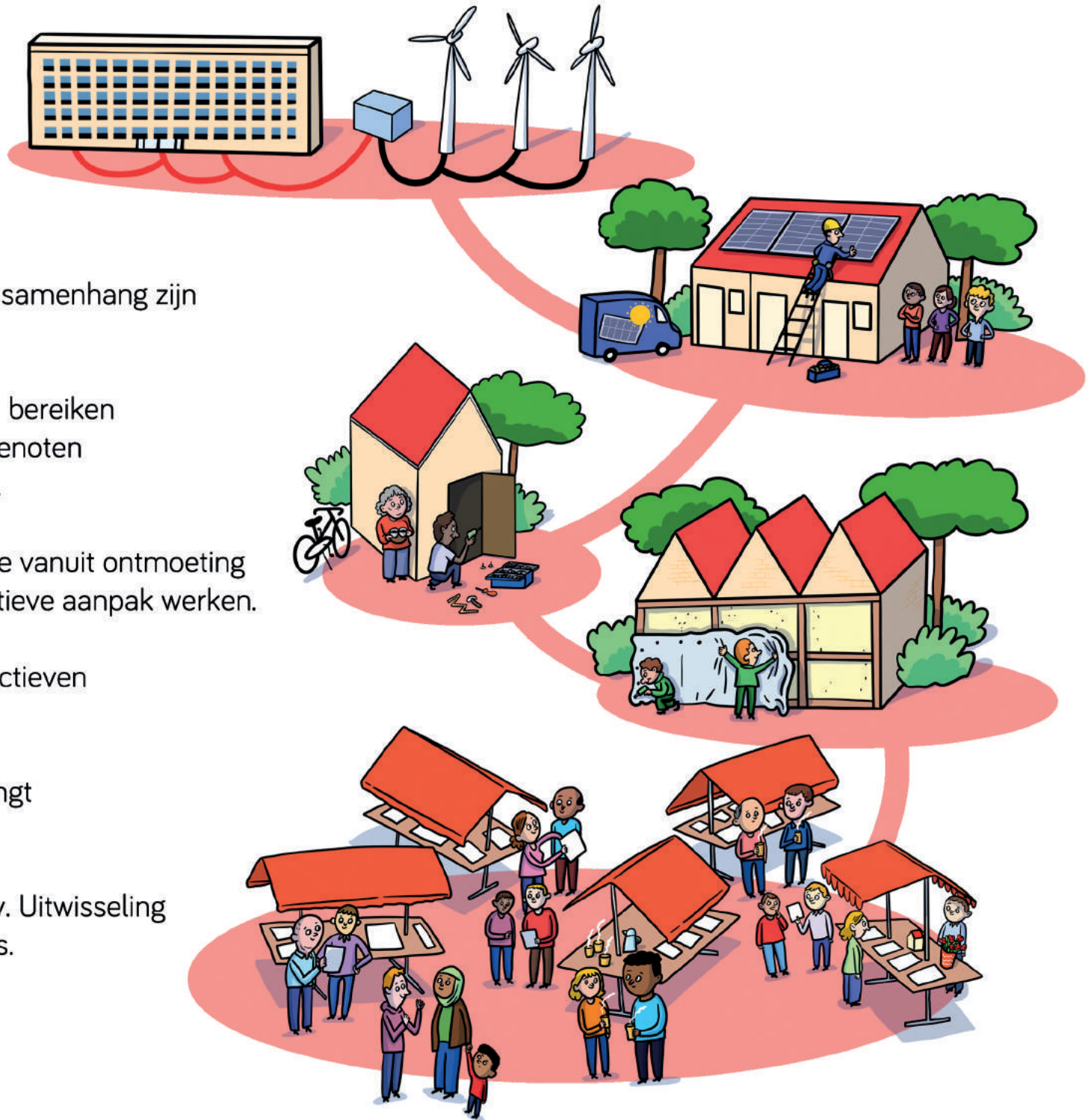
2) Door het thema energie op te pakken bereiken bestaande bewonerscollectieven buurtgenoten die nog niet met het thema bezig waren.

3) De kracht van de collectieven is dat ze vanuit ontmoeting aan meerdere onderdelen van de collectieve aanpak werken.

4) De gemeente is nodig. Bijna alle collectieven werken samen met de gemeente.

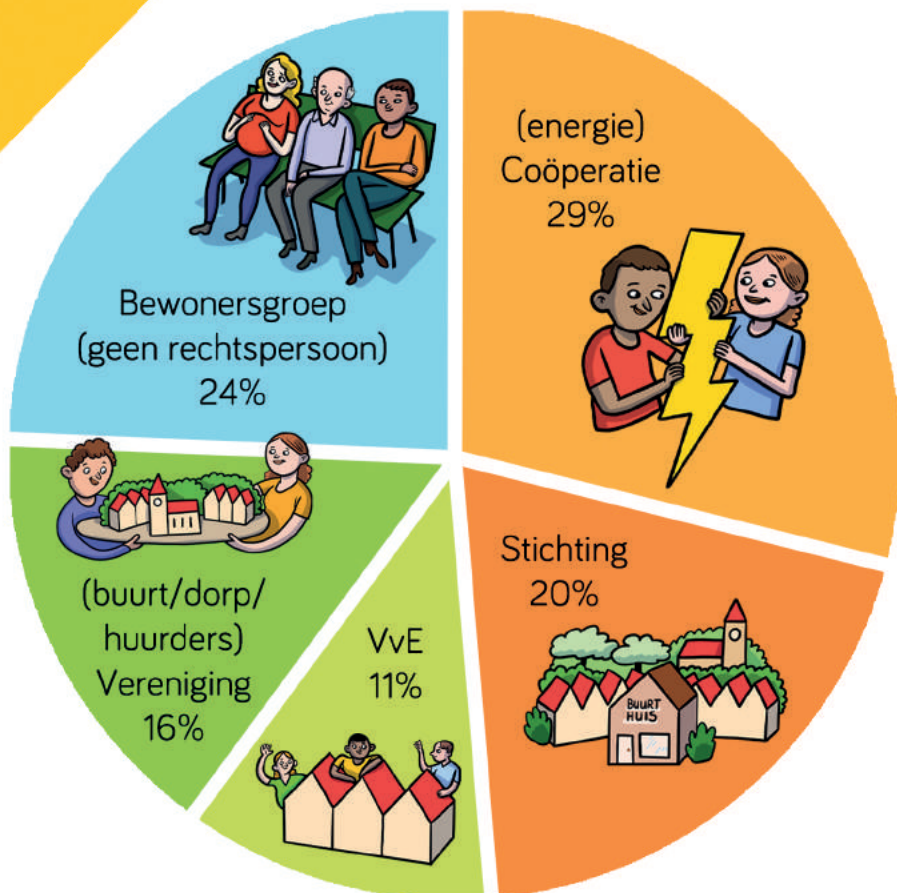
5) Vraaggerichte procesbegeleiding brengt bewonerscollectieven een stap verder.

6) De kracht van een warme community. Uitwisseling tussen collectieven draagt bij aan succes.

De bewonerscollectieven

- 48 wijken met 86.156 bewoners.
- Wijken met gemiddeld 48% huurwoningen. Dat is 5% meer dan het landelijk gemiddelde.
- 66 % van de bewonerscollectieven richt zich op (sociale) huur.
- 25 % werkt vanuit een buurthuis.

Het bereik in de buurt

64% van alle bewoners in de wijk wordt bereikt.

34% van deze bewoners zijn nieuwe contacten voor het collectief.

“Wij gingen voor onze inkoopactie door de wijk met een ijscokar. We ontvingen hele leuke reacties en nieuwe aanmeldingen”

“Binnen onze wijk leven veel culturen naast elkaar. Om verbindingen te maken zoeken we contact met sleutelfiguren vanuit de verschillende groepen.”

“Het aantal leden van onze belangenvereniging is in een paar maanden verdubbeld.”

“N.a.v. ons eerste energiecafé is nu een groep van ongeveer 15 bewoners gestart om zich te oriënteren op gezamenlijk isoleren en inkoop.”

25% van de nieuwe contacten zijn buurtgenoten met weinig middelen.

“Door de gemeentesubsidie valt het bij ons mee hoeveel bewoners de maatregelen niet kunnen bekostigen.”

“De huurwoningen worden bewoond door studenten of mensen met een lager inkomen. Investerings worden niet of over een lange periode terugverdiend. Dat vraagt om een relatief hoog inkomen en vooral een intrinsieke motivatie om bijvoorbeeld te isoleren.”

25% van de bewonerscollectieven werkt vanuit een buurthuis.

“Onze soep en spelletjesavond koppelen aan verduurzaming werkt goed en zorgt dat er meer mensen geïnteresseerd raken. Er is nu een groepje burens aan het onderzoeken wanneer je huis

voldoende geïsoleerd is voor een warmte pomp”

“We hebben een informatieavond gegeven (in samenwerking met vluchtelingenwerk) speciaal voor statushouders uit Syrië. Eén van onze vrijwilligers trad op als tolk.”

“We begonnen als bewoners die niet precies wisten waar we aan begonnen, maar door te ondernemen werden we wijzer en stapten we in de wereld van energietransitie.”

33% van de betrokken bewoners woont in een huurwoning.

“De woningen van de huurders in de buurt gaan verduurzaamd worden, wij hebben in overleg met gemeente en corporatie gezorgd dat kopers in dezelfde buurt hieraan mee kunnen doen en ondersteund worden met subsidies”

“Met de woningbouwcorporatie zijn verschillende gesprekken geweest, maar de gesprekken leveren geen concrete actie op. Er is geen prioriteit voor de vragen vanuit bewoners over isolatie en zonnepanelen. We werken nu met persoonlijk advies aan huis en dat resulteert in individuele maatregelen.”

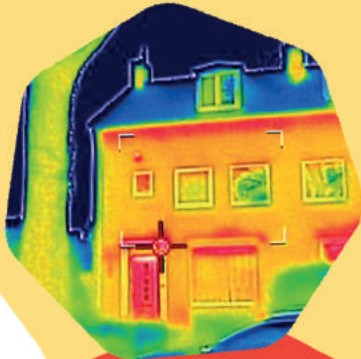
Collectieve verduurzaming

De kracht van de collectieven is dat ze vanuit ontmoeting aan meerdere onderdelen van de collectieve aanpak werken; het technische, het sociale, het organisatorische, het beleidsmatige, het financiële en het juridische. Hoe doen ze dat?

Verduurzamingsoplossingen uitvinden binnen verschillende eigendomsstructuren

Offertes vergelijken en onderhandelen in collectiviteitsvoordelen bij leveranciers.

Inzicht krijgen in de verduurzamingsmogelijkheden van woningen in de buurt.

Acties organiseren op diverse thema's; groen, samen eten, energie besparen, spelletjesavond.

Werken aan individueel advies, vertaald naar collectieve oplossingsmogelijkheden

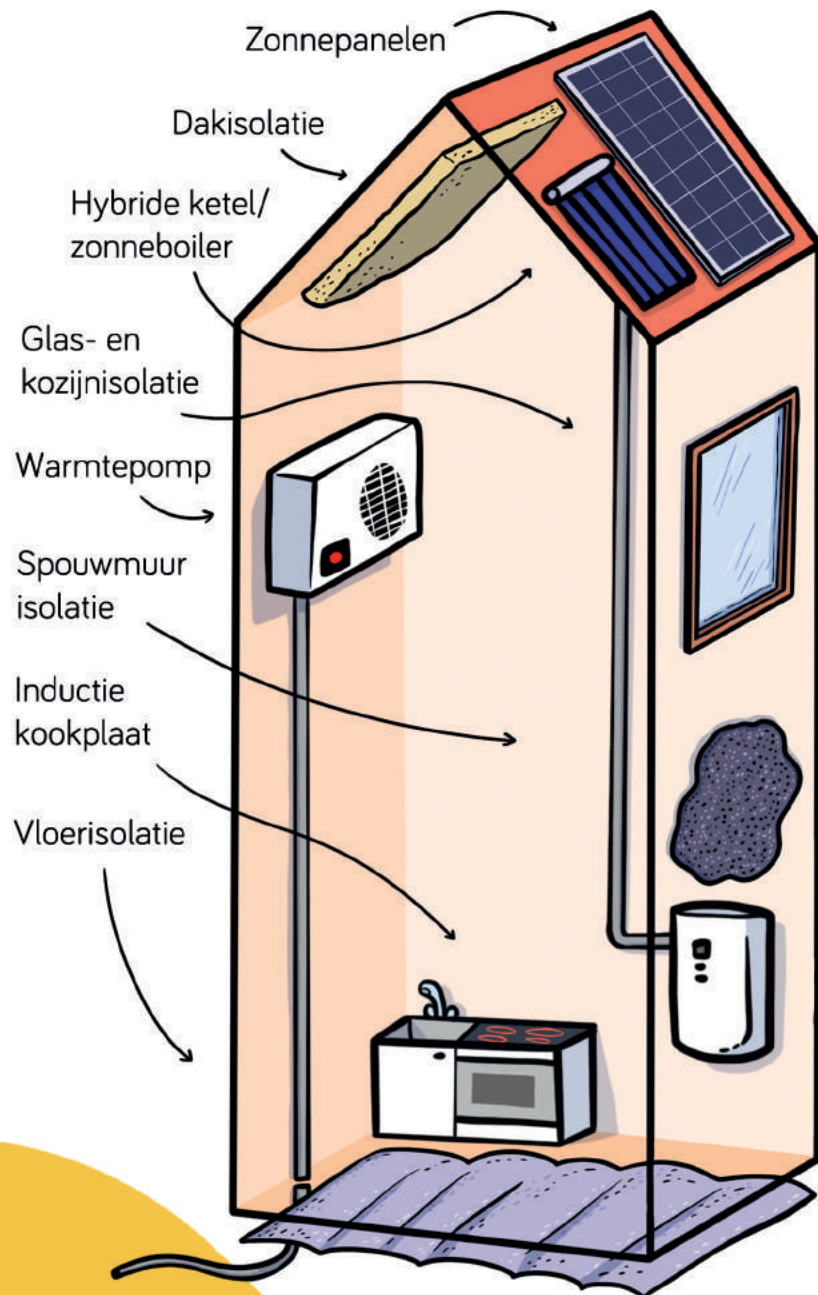
Zichtbaarheid en het vormen van een duidelijke motivatie om in gesprek te gaan.

Afspraken maken over financiële constructies die aansluiten bij de collectieve plannen.

Werken aan een diverse groep kartrekkers en professionalisering van de bewonersorganisatie.

Collectieve verduurzaming

“Gedurende de ondersteuning in 2023 zijn we enorm aangegaan op de ABCD (Asset-based community development) aanpak, waardoor we de keuze hebben gemaakt om niet met een plan in de snelste route van A naar B te gaan, maar juist om de kartrekkers binnen ons team enorm te activeren op onderwerpen waar zij op aan gaan. Dit is namelijk al op meerdere plekken de ‘starter’ in de wijk om verder te komen”.

Zonnepanelen en isolatiemaatregelen (samen 67% van de maatregelen) zijn in 2023 het meest gerealiseerd.”

Wat draagt bij aan de realisatie?

- Het besef van een gemeenschappelijke uitdaging.
- Inzicht in mogelijkheden, goede voorbeelden.
- Een projectstructuur: inschrijfmogelijkheden, lijst met leveranciers, divers aanbod, planning, etc.
- Ontmoetingen, van het één komt het ander.
- Concrete afspraken over financiële constructies, subsidies die aansluiten bij de collectieve plannen.

Wat belemmert de realisatie?

- Financiële draagkracht van een bewoner.
- Onduidelijkheden omtrent (steeds veranderende) subsidieregeling.
- Werkwijze en/of besluitvorming van gemeentes/woningcorporaties.
- Genoeg bewoners die mee willen/kunnen doen.
- Tijd en organisatie van het bewonerscollectief om te investeren in deze processen.

Sociale samenhang in de buurt

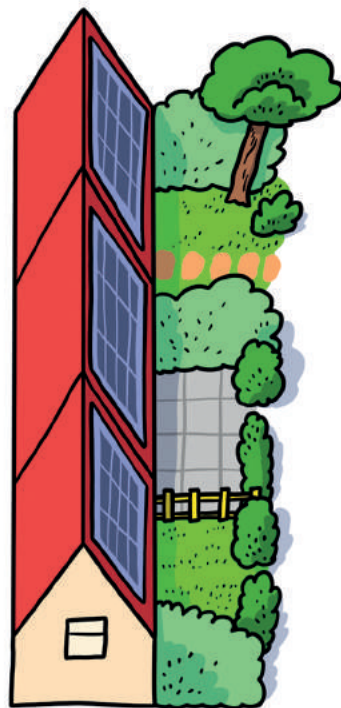
Alle bewonerscollectieven die werken aan structurele verduurzaming van hun buurt komen erachter dat het betrekken van bewoners een essentieel onderdeel is van het slagen van hun missie. Daarom gaat veel aandacht uit naar het organiseren van ontmoetingen door diverse activiteiten, bijeenkomsten, het betrekken van sleutelfiguren uit de buurt, het formaliseren van samenwerking, informatieverlening, etc.

Doordat bestaande bewonerscollectieven in hun buurt met het thema energie bezig gaan, naast andere activiteiten die ze al organiseren, worden buurtgenoten bereikt die nog niet met het thema bezig waren. Ook ontmoetingsplekken lijken met hun lage drempel, een waardevolle bijdrage te leveren aan ontmoeting en vertrouwen.

Lokale samenwerking

We zien dat bijna alle bewonerscollectieven in gesprek zijn met hun gemeente. Er zijn veel voorbeelden waar een samenwerking concreet wordt. Dat gaat dan bijvoorbeeld om duidelijke afspraken over communicatie, het bereiken van bewoners, rolverdeling, wijk-uitvoeringsplannen en vooral veel over het organiseren van financiering.

Wat belemmert de samenwerking?

- Gemeenten en woningcorporaties zijn vaak remmend door vaststaande verduurzamingsplanning of lopende contracten.
- Subsidies worden als onduidelijk en complex ervaren. Dit zorgt voor veel vertraging.

“Ervaring van bewonerscollectieven wordt niet gevraagd bij de totstandkoming van nieuwe verduurzamingssubsidie. Gemiste kans.”

Wat draagt bij aan de samenwerking?

- 87% van de bewonerscollectieven ervaart dat zij een serieuze samenwerkingspartners zijn voor de gemeente.
- 43% is betrokken bij het schrijven of invullen van het Wijkuitvoeringsplan.

“We worden intensief betrokken bij een wijkisolatieplan. En denken mee hoe de middelen vanuit het Nationaal Isolatie Plan ingezet worden”

Mooie resultaten

“Er is nu een 5-jaren beleidsplan gericht op RES-doelen. We bereiken nu door nieuw divers bestuur veel meer aspecten van duurzaamheid.”

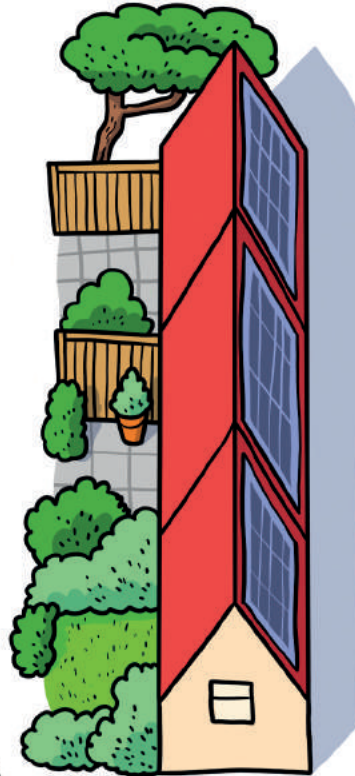
“Onze buurtvereniging heeft een Right to Challenge samenwerking t.w.v. €120.000,- opgezet en toegekend gekregen met de gemeente in 2023.”

“De 2 grote buurtbijeenkomsten waren heel inspirerend, maar het positieve besluit van de gemeente om met ons samen te werken aan een Wijk Uitvoeringsplan, was voor ons een fantastische uitkomst van een half jaar ‘sleuren’.”

“We hebben een 1e sessie gehouden met de initiatiefnemers en ambtenaren van de gemeente om te komen tot een missie/visie voor de stichting. Met deze missie/visie wordt de eerste stap gezet om te komen tot een keuze voor de organisatiestructuur van de stichting(en).”

De kracht van een warme community

We werken aan kennisontwikkeling en -deling vanuit relatie en een warm netwerk. We investeren in ontmoetingen tussen collectieven, korte lijntjes met procesbegeleiders en de betrokken teamleden van LSA. Hoewel elke buurt anders is sta je samen sterker door uitdagingen en successen te delen.

“Wie wil eens meedenken over onze ideeën over financiële constructies voor onze straat”

“Wie heeft leuke voorbeelden, tips en tricks als het gaat om de groep vergroten?”

“Ervaren, pragmatisch, hands on, beschikbaar en benaderbaar, kennis, allround begeleiding, verbindend, enthousiasmerend. Neutraal inzicht en advies in ons proces om te professionaliseren.”

“Ha mensen, de VvE heeft gister besloten om door te gaan met collectief dak!”

Vraaggerichte procesbegeleiding brengt bewonerscollectieven een stap verder.

Een procesbegeleider die meedenkt vanuit de ondersteuningsvraag en context van het bewonerscollectief wordt erg gewaardeerd.

“Hangt vaak boven ons verduurzamingsproces. Kan ons een spiegel voorhouden en heeft ons vooral gewezen op het belang van het betrekken van de inwoners”

“Onze procesbegeleider heeft veel dingen een enorme duw gegeven. Ze is enorm goed in de balans tussen aanmoedigen en het eerste stapje zetten, zodat eigenaarschap goed blijft, maar bepaalde drempels wel overwonnen worden.”

Zet jouw bewonerscollectief zich ook in voor een lokale en rechtvaardige energietransitie? Maken jullie energie besparen voor iedereen toegankelijk?

Neem contact op met

Annerike Hekman

Annerike@lsabewoners.nl

Het idee en de samenstelling van deze publicatie is tot stand gekomen op initiatief van LSA bewoners, met hulp van de community en de vormgeving van Maarten van der Meer. Speciaal dankwoord aan Joeri van de Riet die alle informatie en gegevens heeft verzameld en geordend in een rapportage waar dit boekje op gebaseerd is.

